

HET REILEN EN ZEILEN OP RIJKSSTRAATWEG 233

Mijnheer Bekema schrijft in december 2003 voor de Scholen-Special
Oud-Duivendrechtse Saecken, jaargang 1, nummer 2

R.K. – onderwijs in Duivendrecht 1913-1973

Vóór de gehele gelijkstelling van het onderwijs in 1920 begonnen de Zusters van de Voorzienigheid van de Lauriergracht te Amsterdam met het geven van onderwijs in Duivendrecht. Zij hadden echter niet voldoende leerkrachten voor de gehele school en trokken daarom leken aan voor het geven van het onderwijs.

De School kreeg na overleg met het R.K. Kerk- en Schoolbestuur de naam:

SINT JOANNESCHOOL

In de 60 jaren (tussen de oprichting en de sloop van het gebouw *red.*) zijn er heel veel leerkrachten gekomen en gegaan en natuurlijk zijn niet allen in de herinnering blijven voortleven. Maar zowel bij de zusters als bij de leken vinden wij iemand die door vele oud-leerlingen niet gauw zal worden vergeten. Bij de zusters denken wij aan *zuster Clara*, welke bijna 25 jaar de scepter zwaaide en bij de leken aan *juffrouw Jansen*, die meer dan veertig jaar de kleinsten leerde lezen, schrijven en rekenen.

Het kwam voor dat zij 60 kinderen in de klas had!

Er waren aanvankelijk vier leerkrachten voor de zes klassen. Gevolg: combinatieklassen.

Klas 1 en 2, klas 3 en 4. De klassen 5 en 6 werden niet gecombineerd. Maar bij klas 6 zat soms een zgn. “Zevende Leerjaar”. Dat was een kleine groep kinderen welke niet naar het vervolgonderwijs ging maar tot hun 14^e jaar onderwijs moest volgen.

Ondanks de toch wel moeilijke omstandigheden verliep het onderwijs prima.

Het was een zusterschool dus werd er ruim aandacht besteed aan godsdienstonderwijs. Een van de onderdelen daarvan was het leren van de katechismus. Een vragen- en antwoordenboekje over geloofszaken. De antwoorden moesten de kinderen van buiten leren en die werden op school “overhoord”. Het goed leren van de katechismus was een noodzaak bij de zusters. Het is gebeurd dat een leerling met voldoende cijfers voor alle vakken, maar met een onvoldoende voor katechismus niet overging naar het volgende leerjaar. De ouders durfden niet te protesteren en legden zich bij de beslissing neer.

Trouwens...men deed wat de zusters voorschreven.

Op gebied van kleding zagen de zusters er op toe dat de meisjeskleding zedig genoeg was. Ouders ontvingen een briefje met de vermelding dat de korte pofmouwtjes verlengd moesten worden tot de elleboog.

Over geloofszaken gesproken. En bezoek aan de R.K. kerk was in die tijd een vanzelfsprekendheid. Er was een “schoolmis” rond 8 uur. Van het kerkbezoek werd aantekening gemaakt op het rapport. De leerkracht vroeg bij het begin van de les – de eerste les was altijd godsdienstles – wie van de kinderen naar de kerk waren geweest. Het gebeurde wel eens dat er onjuiste informatie gegeven werd. Je kon toch immers op een ander tijdstip naar de kerk geweest zijn.

Behalve door de leerkrachten werd er godsdienstonderwijs gegeven door de pastoor en de kapelaan. Pastoor gaf les aan de hoogste klassen. De kapelaan kreeg de kleintjes toebedeeld.

Niet alle vakken, welke heden op de school worden onderwezen stonden in die tijd op het lesrooster. Verkeersles, handenarbeid e.a. werden pas na de tweede Wereldoorlog ingevoerd.

Er werd wel tijd uitgetrokken voor het vak Handwerken voor Meisjes. Zij leerden haken en breien. En na zes jaar konden ze vast beginnen met het maken van eenvoudige kleertjes. Men had echter ook jongens in de klassen. Wat doen wij daarmee? Dat probleem loste men heel eenvoudig op door de jongens op zaterdag vrij te geven en de meisjes op diezelfde zaterdag van 9 tot 11 uur handwerkles te geven.

In elk klaslokaal stond vooraan een grote kolenkachel. Wie dichtbij zat had het soms wel eens té warm. De verzorging van de kachel was in handen van een zuster die de kinderen “heksie” noemden. De jongens gooiden wel eens een stuk schoenveter op de kachel. Dat stonk natuurlijk vreselijk. “Ach”, zei de zuster ‘Jullie zitten zelf in de stank’.

“Heksie” was een bijnaam. Waarom die naam? Ach ze porde in het vuur, leegde de asla en gooide de kolen in de kachel. In vroeger tijden, dus ook op school, waren bijnamen erg in zwang. Enige bijnamen op onze school waren: kippie, poepie, snotje, soep. luis, nonne, peukie en nog vele anderen.

De kolenkachels zijn in de jaren 50 van de vorige eeuw vervangen door gaskachels welke radiatoren verwarmden. De zusters konden daar nog maar weinig jaren van genieten. In 1960 moesten zij wegens gebrek aan “mankracht” Duivendrecht verlaten.

De school werd overgedragen aan lekenonderwijs. Dat was een behoorlijke verandering voor het dorp. “Gut” zeiden vele ouders van de leerlingen, “We zijn benieuwd wat dat gaat worden.” Over twee zaken werd veel met elkaar gepraat.

Het eerste onderwerp was de katholiciteit van de school. Dat speelde nog erg in die tijd. De aanwezigheid van de zusters was daar een garantie voor. Als tweede vroegen vooral de ouders van de oudste leerlingen zich af of de goede overgang naar het voortgezet onderwijs gegarandeerd bleef. Het gerucht ging dat verschillende ouders hun kind naar Amsterdam wilden sturen om verzekerd te zijn van een goede opleiding naar het vervolgonderwijs. Toelatingsexamens waren pittig. De CITO-toets bestond toen nog niet....

De leerkrachten onder leiding van de heer Bekema, het nieuw benoemde hoofd der school, wisten dus waar ze aan toe waren. Bekema stapte op zijn fiets en bezocht alle ouders van de leerlingen van de zesde klas om ze er van te overtuigen dat zij hun kinderen rustig op de Sint Joannesschool konden laten zitten. Het zal je maar gebeuren dat het gerucht bevestigd zou worden. Het liep gelukkig goed af.

Bij één familie lukte het maar gedeeltelijk. De jongens mochten bij de meester blijven, maar de meisjes gingen naar een school waar ook zusters waren.

De Sint Joannesschool begon nu aan een nieuwe periode.

Om nu te zeggen dat alles meteen meezat is te veel gezegd. Personeelsgebrek openbaarde zich al snel. De beide zusters vertrokken en voor een van hen kwam de heer Bekema, maar voor de andere moest ook een vervanger gezocht worden en dat viel niet mee. Met veel moeite lukte het een onderwijzer, die in militaire dienst zat om vervroegd verlof te krijgen. Echter pas per 1 oktober. De echtgenote van de heer André Bekema (mevrouw Bep Bekema - Mol *red.*) heeft toen gedurende zes weken zijn taak overgenomen.

Zulke gevallen deden zich vaker voor bij ziekte van een leerkracht. Maar niet altijd kon mevrouw Bekema invallen. We hadden een geval dat een leerkracht lang ziek was en er geen plaatsvervanger te vinden was. Wat nu te doen? Maar opeens verscheen een onderwijzeres van boven de 65 jaar en die wilde ons wel helpen. Een leuke pittige dame. “OK kom maar. Beter iets dan niets”. Maar mocht het wel? Nee, eigenlijk niet. De inspectie hield zich aan de

wet en gaf geen toestemming voor een benoeming van deze dame. Jammer, en ze deed het zo leuk. Achteraf lach je er om, maar toen zeker niet. Hoe dit probleem verder is opgelost is nu niet meer bekend.

Een droevige geschiedenis: Een groot deel van de leerkrachten welke ook nog bij de zusters hadden gewerkt waren al op leeftijd en hun afwezigheid wegens ziekte kwam dus nog al eens voor. Wij moesten een keer op zoek naar een plaatsvervanger. Wij vonden iemand die na een langdurig verblijf in het ziekenhuis weer graag zo gauw mogelijk aan de slag wilde. De baan bij ons was dus een mooi begin. Omdat deze betrekking slechts tijdelijk was solliciteerde hij naar betrekkingen met meer vastigheid. Helaas kreeg hij geen enkel positief bericht. Dat greep hem zo aan dat hij, toen de betrekking bij ons eindigde, zo wanhopig werd dat hij zich thuis van het leven beroofde. Vreselijk zo iets....

Een zesde klas met meester Bekema op het schoolplein van de Sint Joannesschool, de Rijksstraatweg 223

U weet, dat er in de 50-er jaren van de vorige eeuw de kolenkachel vervangen werd door een gaskachel welke de radiatoren verwarmde. Maar om te zorgen dat de lokalen in de winter bij het begin van de lessen goed warm waren moesten ze bijtijds op volle kracht branden. De zusters kwamen in de zomer en nog geen mens dacht toen aan de kachels. Hulp kwam aanvankelijk van de heer Wortel, welke vlak bij de school woonde. Hij bood aan voor de kachels te willen zorgen. Deze hulp duurde kort en het hoofd der school stond wat vroeger op in de winter en nam de taak over.

Ach, dat ging best tot de winter van 1963. Toen was “wat vroeger op” niet voldoende en ging de wekker om 5 uur af. Pyjama aanhouden- kleren daarover heen – jas aan – handschoenen – fiets pakken – en hup door de strenge vrieskou naar school en zo gauw mogelijk weer terug. Misschien was het bed nog warm. Wie rekt er op zo’n winter!

Maar in zijn loopbaan heeft de heer Bekema altijd veel hulp gehad en die kwam er nu ook weer. Kort nadat het klooster leeg kwam werd het bewoond door een echtpaar. De vrouw, Griet van der Hulst, hoorde van de kachelproblemen en bood aan er voor te zorgen. Zij moest toch vroeg op want haar man moest naar zijn werk. Vanuit het klooster kon zij meteen de school binnen stappen. Zij heeft het jaren gedaan.

Hulp kwam er van vele kanten, is trouwens nu nog zo. Het opzetten van een documentatiecentrum is een heidens karwei. Zeker in het begin. Ouders boden aan erbij te helpen en zo gebeurde het dat vele maandagavonden er een klas vol hulpkrachten gevuld was. Ook waardevolle assistentie van ouders en oud-leerlingen bij de “Driedaagse” voor de hoogste klas aan het einde van het schooljaar.

Wij gaan nog even terug naar de periode van de zusters. We lazen dat er voor de zes klassen (leerjaren *red.*) eerst maar vier leerkrachten waren. Gelukkig kwamen er geleidelijk meer leerlingen en wel zoveel meer dat er meer leerkrachten konden worden benoemd. Het aantal leerlingen werd zo groot dat er zelfs een leslokaal bijgebouwd moest worden.

Speelplaats Schooljaar 1972-1973

Later, na de Tweede Wereldoorlog werd ook de speelplaats om dezelfde reden tweemaal zo groot gemaakt. Dat kwam de jongens goed uit. Nu hadden zij wat meer ruimte om te voetballen. De ramen van het lokaal dat naast de speelplaats stond was voorzien van traliewerk. U begrijpt waarom. Om het voor de andere kinderen ook mogelijk te maken was eerder op de toen nog kleinere speelplaats gedeeltelijk in de lengte een hek geplaatst. Dat hek is later verwijderd.

Om de speelplaats stond een metershoog hek. Probleem als de bal er over ging. Opgelost door in de omheining een poortje te maken waardoor de jongens de bal konden ophalen.

Sint Joannesschool uit 1956 Duivendrecht kampioen

DUIVENDRECHT, 18 juni — Het voetbalelftal van de Sint Joannesschool uit Duivendrecht heeft zich zaterdag voor de vijfde maal in negen jaar sterker getoond dan de overige scholen uit de kring Ouder-Amstel. Hun trainer en coach, de heer Meulenbelt, die de school zes maal in successie in de finale wist te brengen, deelde vanmiddag in de hulde, die inwoners van Duivendrecht het „wonderelftal” bereidde. Dank zij enige winkeliers uit Duivendrecht, die zich niet karig hadden getoond, hebben de elf van de Sint Joannesschool praktisch geen tijd gehad de veroverde schoolvoetbalbeker te bewonderen. Dat het werk van de heer Meulenbelt gewaardeerd wordt lieten de zusters en de leerlingen van de school vanmiddag in gebouw „Pax” duidelijk blijken.

Wij blijven nog even op de speelplaats en wel op de kleinere. Op deze plaats werd voor het eerst gymles gegeven. In de oorlogsjaren werd gymnastiek een verplicht leervak. Makkelijker gezegd dan gedaan. Een gymlokaal was er niet en de leerkrachten waren er niet op voorbereid. Toch probeerden zij er wat van te maken. En ook de zusters trachtten ondanks de handicap van hun zusterkleding de lessen zo goed mogelijk te verzorgen. Sportkleding was er niet voor de kinderen. Maar met hun schoolkleding was het nog wel doenlijk wat oefeningen te doen. Maar voor de zusters? Hun enkels waren steeds verborgen geweest, maar voor de gymlessen werden de rokken toch iets opgetild. Dat zal wat geweest zijn voor de kinderen....

Tot slot van deze ontboezeming over een stukje geschiedenis van de schoolperiode aan de Rijksstraatweg 233 mag toch niet ontbreken het vermelden van onze buurman op nummer 231: Bakkerij "De Duif" van de familie Wolffenbuttel. De bakkerij was iets jonger dan de school. En wel van 1928. Het was soms best wel handig een bakkerij naast de deur. Gelijk met de afbraak van onze school en het klooster onderging de bakkerij hetzelfde lot en verdween er een stukje Oud-Duivendrecht.

Links naast het klooster Rijksstraatweg nr.235 en school Rijksstraatweg nr.233:
Bakkerij De Duif van de familie Wolffenbuttel, Rijksstraatweg 231

Alleen de Sint Joannesschool keerde na de sloop terug in het nieuwe centrum van
Duivendrecht in het Zonnehofplantsoen:

GELUKKIG KWAM NA OUD WEER NIEUW